

EDUCACIÓ I CIUTADANIA CRÍTICA

Joan Subirats, Catedràtic de Ciències Polítiques de la UAB.

DIMEGRES 5 D'OCTUBRE

L'educació, com molts altres àmbits vitals, està en un procés de transició. Transició entre dues èpoques. I, com és habitual en aquests moments d'interregne, l'educació se situa al centre de les tensions que tot procés de canvi social comporta. No és estrany que les tensions i conflictes apareguin amb profusió en els nostres centres educatius, ja que en ells es reflecteix les inseguretats i les pors davant la nova realitat. Però el debat s'ha traslladat també als espais públics i es discuteix de civisme, de convivència. I també en aquest context de comunitat, de barri o de ciutat, els temes d'educació apareixen barrejats amb els temes de ciutadania.

Cal doncs preguntar-se, quina educació per a quina concepció de societat? Com relacionem educació i ciutadania? Com pensem les polítiques educatives per als nous temps? Tradicionalment, s'ha considerat que els tres grans àmbits de socialització eren la família, l'escola i el treball. En aquests moments, els impactes de la nova situació són molt perceptibles precisament en aquestes esferes, i no ens ha d'estranyar doncs que això afecti en major o menor mesura a l'educació en el seu conjunt i a les pautes de convivència i interacció social.

Sabem que en el camp productiu, els grans impactes de ràpid canvi tecnològic han modificat de dalt a baix les coordenades de l'industrialisme. Termes com flexibilització, adaptabilitat o mobilitat han reemplaçat a especialització, estabilitat o continuïtat. El treball ha deixat de ser una cosa unida a la trajectòria vital de cadascú, i tampoc funciona com a predictor dels vincles o les relacions socials. Tot això genera nombrosos impactes en una gran varietat de direccions. És evident que s'han obert noves possibilitats. El destí de les persones està menys escrit i definit que abans. Però, al mateix temps, les persones amb menors possibilitats de partida, amb pitjors condicions per competir, pateixen molt més el "caminar més sols per la vida", el comptar amb menys "combois vitals" en els quals recolzar-se.

L'impacte no és menor en les estructures socials. El panorama està més individualitzat, amb proliferació de riscos i d'interrogants que moltes vegades provoca que els que poden, busquin espais territorials o institucionals en els quals trobar-se segurs amb els "seus", tancant les portes als "altres".

Quina societat ens va apareixent? En aquest grup, en primer lloc, una clara transició cap a una estructura social molt més complexa i, com dèiem, fragmentada. Amb majors cotes de diversificació ètnica, amb gran alteració de la piràmide d'edats (amb els subsegüents increments de les taxes de dependència demogràfica), i amb una gran pluralitat de formes de convivència familiar.

I què passa amb les polítiques públiques? Quins efectes té tot això en les polítiques educatives? Les polítiques de benestar es van construir des de lògiques de resposta a demandes que es presumien homogènies i diferenciades, i es van gestionar de manera rígida i burocràtica. Mentre avui tenim un escenari en el qual les demandes, per les raons apuntades més amunt, són cada vegada més heterogènies, però al mateix temps plenes de multiplicitat en la seva forma de presentar-se, i només poden ser abordades des de lògiques polítiques de nova ciutadania i amb formes de gestió flexibles i desburocratitzades.

Cal mirades més obertes de l'educació (que no de l'ensenyament), tant des de la perspectiva d'edat, com des de la perspectiva de focus i espais, trencant la dinàmica període escolar-educació formal. Obrint l'educació a la comunitat, i aprofitant tots els espais i experiències educatives que una ciutat té i possibilita.

L'escola i els mestres han perdut també el monopoli (si és que l'havien tingut mai) de ser els transmissors únics del coneixement.

Aquí trobaràs més material de suport que trobem interessants sobre l'Educació i la Ciutadania:

Valors socials i polítics a Catalunya

http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/docs/2015/07/31/12/33/b190126c-409a-41ee-9628-bcaf77ae53e8.pdf

Valors tous en temps difícils

<http://www.fundaciojoanmaragall.org/questions/wp-content/uploads/2013/11/Valors-tous-en-temps-durs-%C3%80ngel-Casti%C3%B1eira-Javier-Elzo-i-Llu%C3%ADs-S%C3%A1ez.pdf>

Innovació social oberta

http://ictlogy.net/presentations/20140219_ismael_pena-lopez_innovacio_social_oberta.pdf

La funció social dels mitjans (TVC Latituds)

<http://blogs.ccma.cat/latituds.php?itemid=46339>